

Redactioneel

Dit nummer vangt aan met twee bijdragen in het Dossier Godsdienstvrijheid. Allereerst vatten Ariënné Mulder en Paul van Sasse van Ysselt het *Tweeluik religie en publiek domein. Handvatten voor gemeenten over de scheiding tussen kerk en staat* samen en gaan ze in op de reden waarom het *Tweeluik* herschreven is en waarin het verschilt van de editie uit 2009. Ze schetsen daarbij het belang van religieuze organisaties als belangrijke spelers in het maatschappelijke middenveld tegen de achtergrond van bredere maatschappelijke ontwikkelingen en de relatie tussen de overheid en deze religieuze organisaties. Ze geven daarvan actuele voorbeelden, betrekken een aantal reacties op het *Tweeluik* bij hun bijdrage en concluderen dat het thema religie en publiek domein actueel blijft.

Yamit Hamelzky was begonnen met een artikel over kerkasiel en nodigde later Leon van den Broeke uit het artikel verder met haar te schrijven. Het kerkasiel in de Haagse Bethelkerk, dat van oktober 2018 tot en met januari 2019 duurde, omdat na een uitspraak van de Raad van State een gezin uitgezet dreigde te worden, vormde de aanleiding tot dit artikel. Dit kerkasiel vond plaats in de context van een drie maanden durende estafette-kerkdienst om overheids-ingrijpen door het binnentreden van de Bethelkerk en uitzetting van het gezin te voorkomen. Het gaat in dit artikel om de vraag waarom kerkdiensten gehouden met kerkasiel als oogmerk al dan niet onder het recht op godsdienstvrijheid vallen.

Aan het Dossier Mensenrechten is een artikel van Jan Willem Sap toegevoegd. Het betreft een uitwerking van de lezing die hij hield tijdens het congres vanwege de 70^e verjaardag van de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens op 10 december 2018 aan de Vrije Universiteit Amsterdam, en dat georganiseerd werd door het Centrum voor Religie en Recht en het Cross Cultural Human Rights Centre. Onder de titel *Double standards* gaat Sap in op het fascinerende perspectief van het politieke karakter van internationale mensenrechten.

Robert Helder, van wie eerder een artikel over de positie van raden van toezicht aan universiteiten met kerkelijke rechtspersoonlijkheid in het NTKR (2017/1) is opgenomen, schreef deze keer een artikel onder de titel *De Ondernemingskamer en kerkelijke universiteiten*. De aanleiding hiertoe werd gevormd door de (eerste) uitspraak van de Ondernemingskamer van het gerechtshof Amsterdam op 21 juli 2020, in de enquêteprocedure inzake Stichting Katholieke Universiteit te Nijmegen. Helder beschrijft en bespreekt deze casus en bespreekt vervolgens de gevolgen van deze uitspraak voor de drie universiteiten in Nederland met kerkelijke rechtspersoonlijkheid.

Stefan Paas was bereid de gebundelde bijdragen van een internationaal kerkrechtelijk congres van de *International Protestant Church Polity Study Group* aan de universiteit van Princeton te recenseren. De 152 pagina's tellende bundel draagt de titel *Church Polity, Mission and Unity: Their Impact in Church Life*, van wie Barry Ensign-George en Hélène Evers de redacteurs zijn. Paas waardeert

de bundel als ‘een zoektocht naar theologisch verantwoorde flexibele opvattingen van kerkelijke eenheid, die gevarieerde missie mogelijk maken’ en acht de bundel waardevol door de bezinning op de missionaire roeping van de kerk van vandaag.

Renée van Schoonhoven recenseert de 632 pagina’s tellende dissertatie over onderwijsrecht van Niels de Rijke: *Een voortdurende schoolstrijd. Identiteitsgebonden benoemingsbeleid ten aanzien van personeel op orthodox-protestantse basis- en middelbare scholen in Nederland in relatie tot mensenrechten*. Ze is verrast door deze dissertatie, omdat onderwijsrechtelijke proefschriften schaars zijn en als ze al verschijnen, dan zijn ze breed van opzet. Volgens haar vormt de dissertatie van De Rijke hierop een uitzondering, vanwege de concentratie op het identiteitsgebonden benoemingsbeleid van orthodox-protestantse scholen en de actualiteit van het onderwerp in het publieke domein. Ondanks deze concentratie c.q. beperking is ze van mening dat het proefschrift een bredere betekenis heeft.

Ook dit jaar is het gelukt twee nummers van het *NTKR* te doen verschijnen. Dat lijkt normaal, maar veel dingen zijn in 2020 niet langer vanzelfsprekend. Het COVID19-virus vergt veel van mensen: het thuiswerken, quarantaine van huisgenoten of zelf-quarantaine, ziekte en zelfs het overlijden van dierbaren en collega’s. Terugkijkend op het jaar 2020, dit nummer en ook het voorgaande nummer, mogen we uitspreken dat het bijzonder is dat er opnieuw mooie artikelen en boekbesprekingen kunnen worden gepubliceerd. Een woord van hartelijke dank spreken we dan ook graag uit aan alle auteurs, recensenten, redactieleden en ook aan de medewerkers van Uitgeverij Paris in Zutphen, met wie we plezierig samenwerken!

Mede namens Auke Dijkstra, Hansko Broeksteeg en Teunis van Kooten: vredige dagen toegewenst en een voorspoedig 2021!

Leon van den Broeke